

**«MIKROBIOLOGIYA VA FARMAKOLOGIYANING
DOLZARB MUAMMOLARI» MAVZUSIDAGI
RESPUBLIKA ILMIIY-AMALIIY ANJUMANI**

**РЕСПУБЛИКАНСКАЯ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ
КОНФЕРЕНЦИЯ «АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ
МИКРОБИОЛОГИИ И ФАРМАКОЛОГИИ»**

**ANJUMAN MATERIALLARI
МАТЕРИАЛЫ КОНФЕРЕНЦИИ**

Toshkent / Tashkent

Respublika ilmiy- amaliy anjumani

N.K.Xaydarov tibbiyot fanlari doktori, (redaktor) Q.E.Shomurodov tibbiyot fanlari doktori, (redaktor) I.M.Muxamedov tibbiyot fanlari doktori, professor (redaktor o‘rinbosari)

Redaksiya jamoa: *I.M.Nigmatova, S.Yu.Kurbanova, G.T.Sulaymonova, Z.I.Sanoyev, P.Q.Turdiyev.*

Ushbu to‘plam 2023 yil 30-may kunda Toshkent shahrida bo‘lib o‘tgan «Mikrobiologiya va farmakologiyaning dolzarb muammolari» Respublika ilmiy- amaliy anjumani materiallaridan tayyorlangan.

To‘plamga taqdim qilingan ishlar mikrobiologiya, epidemiologiya, gigiena, biotexnologiya va farmakologiya yo‘nalishlaridagi dolzarb muammolarga bag‘ishlangan materiallarni qamrab olgan. To‘plam materillari ilmiy xodimlar, amaliyot shifokorlari, shuningdek tibbiyot oliy ta‘limi magistratura va bakalavriyat talabalari uchun ham qiziqarli hisoblanadi

UDK: 579.0/.6
BBK: 52.64 ya43
A43

**«MIKROBIOLOGIYA VA FARMAKOLOGIYANING DOLZARB
MUAMMOLARI» MAVZUSIDAGI RESPUBLIKA ILMIIY-AMALIIY
ANJUMANI**

Республиканская научно-практическая конференция

*Доктор медицинских наук, Хайдаров Н.К. (отв. редактор)
Доктор медицинских наук, Шомуродов К.Э. (отв. редактор)
Доктор медицинских наук, профессор Мухамедов И.М. (зам. отв. редактора)*

Редакционная коллегия: *И.М.Низматова, С.Ю.Курбанова, Г.Т.Сулаймонова, З.И.Саноев, П.К.Турдиев*

Данный сборник состоит из материалов Республиканской научно-практической конференции «АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ МИКРОБИОЛОГИИ И ФАРМАКОЛОГИИ» состоявшейся 30 мая 2022 г. в г.Ташкенте. Представленные в сборнике работы содержат материалы по актуальным вопросам микробиологии, эпидемиологии, гигиены, биотехнологии и фармакологии. Представляет интерес для научных сотрудников и практических врачей всех областей, а также студентов бакалавриата и магистратуры высших медицинских учебных заведений.

**УДК: 579.0/.6
ББК: 52.64 я43
А43**

**«АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ МИКРОБИОЛОГИИ И
ФАРМАКОЛОГИИ» СБОРНИК ТРУДОВ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ**

TO DETERMINE YOUNG PEOPLE ARE TAKING PSYCHOTROPIC DRUGS AND TO STUDY THEIR NEGATIVE EFFECTS

BERDIMURODOV B. P.

TASHKENT STATE DENTAL INSTITUTE

Relevance: Dependence is becoming more and more popular among our youth due to the use of psychotropic drugs. As a result, teenagers are becoming accustomed to a light lifestyle. Adverse effects of psychotropic drugs can lead to various diseases as a result of their negative effects on the body.

Aims: Immediate detection and counteraction to psychotropic drug use among school, college and institute youth. It is also important to prevent the side effects of these drugs on young people and to rise awareness among young people about their negative effects.

Methods and objectives: Young people between the ages of 18 and 25 who have recently taken this drug, such as Tramadol, Lerica, Tricamed, were selected from 10 young people, registered for the use of psychotropic drugs at the narcological dispensary . Questionnaires for evaluation of the patients condition after taking the drug were anonymous. Also we used Express-test method. The method based on urine analysis. The test result is evaluated according to changes of test strips(“-” it is positive, “--” it is negative, ”0” error).

Results: We collected 10 patients who consumed. 6 patients out of 10 used these drugs for many years and these patients complained of a problem of the gastrointestinal tract. These patients are our first group. The results of Express-test method are “-” in 5 patients, ”0” in one patient. The remaining 4 patients started consuming recently and this drug leads to tachycardia and dyspnea Psychotropic drugs affected to cardiovascular systems of these patients. The results of Express-test method are “-” in 3 patients, ”0” in patient.

Conclusion: We continued our research, but we can say that the negative effects of psychotropic drugs are associated not only with consumption, but also with problems of the gastrointestinal tract and cardiovascular system. The rapid test method is effective for differences between patients who take psychotropic drugs in patients of another group.

KUMARINLARNI O‘Z ICHIGA OLGAN DORIVOR O‘SIMLIKLAR VA O‘SIMLIK MATERIALLARIDAN KUMARINLARNI AJRATIB OLIISH USULLARI

Djanayev G‘.Yu., Xudayberdiyev X.I., Asqarov O.O., Mamadaliyev Sh.I.
gayratdjanayev75@gmail.com

Dolzarbliqi. Kumarinlarni o‘z ichiga olgan dorivor o‘simliklarning biologik xususiyatlarini: antikoagulyant, spazmolitik, kapillyarlarni mustahkamlovchi, venotonik va o‘smaga qarshi ta’sirlarni o‘rganish dolzarbdir.

Tadqiqot maqsadi. O‘simlik materiallaridan kumarinlarni ajratib olish usullarini o‘rganish.

Materiallar va tadqiqot usullari. Kumarinlarni o'simlik materiallaridan ajratish uchun odatda quyidagi erituvchilar ishlatiladi: etil va metil spirti. Bu erituvchilar yordamida aglikonlar va kumarin glikozidlarini ajratib olamiz. Glikozillangan kumarinlarni olish uchun 40-70% etil spirtidan ham foydalanish maqsadga muvofiqdir. Xloroform, dietil efir, aseton, neft efiri va geksan yordamida aglikonlarni to'liq ekstraktsiya qilish mumkin.

Tadqiqot natijalari va ularni muhokamasi. Qizil qalampir mevalarining kimyoviy tarkibini o'rganish natijasida 6 ta alohida birikmalar ajratildi. Kumarinlarni tegishli moddalardan ajratish uchun o'simlik materiallaridan kontsentrlangan ekstrakt KOH ning 0,5% suvli eritmasi bilan fenol komponentlarini va kislotali xususiyatlarga ega bo'lgan boshqa moddalarni olib tashlash uchun ishlov beriladi. Keyin ekstrakt KOH ning 5% li suv-spirtli eritmasi bilan 1soat 21daqqa davomida ishlanadi. Bu holda kumarinlar kumarin kislotalarning tuzlarini hosil qiladi. Bir vaqtning o'zida boshqa reaksiyalar ham sodir bo'ladi, ya'ni yog'larning va boshqa efirlarning sovunlanishi. Ekstraktning indifferrent tarkibiy qismlari (sterollar, spirtlar, uglevododlar va boshqalar) ilgari 6-8 marta suv miqdori bilan suyultirilgan ishqoriy eritmaning xloroformi bilan ishlov berish orqali chiqariladi. Suvli gidroksidi eritma suyultirilgan xlorid kislota bilan kislotalanadi, bunda mavjud kumarik kislotalar suvni yo'qotish orqali kumarinlarga aylanadi, keyin ular xloroform yoki boshqa organik erituvchi bilan qayta tiklanadi. Keyin kumarinlar yig'indisi ustunli xromatografiya yordamida keyingi tozalash va ajratishga duchor bo'ladi. Kumarinlar xromatografiyasida sorbent sifatida ko'pincha alyuminiy oksidi va silikagel ishlatiladi, erituvchi sifatida esa erituvchilar aralashmalari qo'llaniladi: geksan-xloroform, xloroform-metanol, xloroform-etanol turli nisbatlarda (kimyoviy tabiatiga qarab). Shuni ta'kidlash kerakki, kumarinlarni ishqoriy va kislotali vositalar yordamida tozalash maqsadli moddalarni yo'q bo'lishiga olib kelishi mumkin, shuning uchun kumarin birikmalarining fizik-kimyoviy xususiyatlarini ko'rsatish nuqtai nazaridan bu usul ko'proq tarixiy qiziqish uyg'otadi. Bizning fikrimizcha, kumarinlarni xromatografik usullardan foydalangan holda tozalash va ajratishni darhol boshlash maqsadga muvofiqdir. Bunday holda, har qanday artefaktlarni olish xavfi minimallashtiriladi. Ilgari, kumarinlarning diazoreagent bilan barqaror qizil-binafsha rangli eritmalar berish qobiliyati tufayli kumarinlarni miqdoriy aniqlash uchun kolorimetrik usul keng qo'llanilgan, ammo hozirda LPC uchun NDda qo'llaniladigan zamonaviy usullar mavjud. Ular orasida kumarinlarni miqdoriy aniqlashda spektrofotometrik yoki xromatospektrofotometrik usullar (anjir barglari va boshqalar) keng qo'llaniladi. Bu usullar kumarin eritmalarining optik zichligining o'zgarishiga asoslanadi, shu jumladan u yoki bu kumarinning UF mintaqasida maksimal yutilish to'lqin uzunligida hamrohlik qiluvchi moddalardan TCX, BX yoki KX bilan ajratilgan. Shu bilan birga, tahlil usullarida ba'zi standart namunalar (ksantotoksin, psoralen, bergapten) qo'llaniladi, bu usullarning ob'ektivligini sezilarli darajada oshiradi.

Xulosa. Kumarinlarni izolyatsiyalash usullarini o'rganib, ular orasida kumarinlarni miqdoriy aniqlash uchun spektrofotometrik yoki xromato-spektrofotometrik usullar eng ko'p qo'llaniladi. Bu usullar kumarin eritmalarining optik zichligini o'zgartirishga asoslangan.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Djanaev G. Y. et al. Effect on the Organism When Chronic Administration of a New Phytopreparation //Scholastic: Journal of Natural and Medical Education. – 2023. – Т. 2. – №. 4. – С. 188-195.
2. Allaeva M. Z. et al. Influence of lesbochol dry extract on the current of experimental nervo-reflective gastric ultra //European Journal of Molecular and Clinical Medicine. – 2020. – Т. 7. – №. 3. – С. 2749-2753.
3. Джанаев, Г. Ю., and Г. Атабаева. "ОЦЕНКА ФАРМАКОЛОГИЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ НОВОГО ФИТОПРЕПАРАТА ПРИ ГАСТРОПАТИИ." *Материалы Международной научной конференции молодых ученых и студентов «Перспективы развития биологии, медицины и фармации», организованной Южно-Казахстанской медицинской академией и Фондом Назарбаева в режиме видеоконференцсвязи 10-11декабря 2020 года, г. Шымкент, Республика Казахстан.* Vol. 12. No. 2. 2019.
4. Khakimov Z. Z., Djanaev G. Y., Askarov O. O. Study Of the Effect of a Mixture of Extracts of Medicinal Plants on the State of the Gastric Mucosa in Gastropathy Induced by Indomethacin //Eurasian Medical Research Periodical. – 2023. – Т. 19. – С. 90-95.
5. Аллаева, М. Ж., et al. "ФАРМАКОЛОГИЧЕСКИЕ СВОЙСТВА СУХОГО ЭКСТРАКТА CONVULVULUS ARVENSIS L. CONVULVULUS ARVENSIS L. ҚУРУҚ ЭКСТРАКТИНИНГ ФАРМАКОЛОГИК ХУСУСИЯТЛАРИ Ташкентская медицинская академия." *ЎЗБЕКИСТОН ФАРМАЦЕВТИК ХАБАРНОМАСИ*: 70.

KLINIK AMALIYOTDA QO'LLANILADIGAN YURAK GLIKOZIDLARI BO'LGAN DORIVOR O'SIMLIKLARNING FARMAKOLOGIK XUSUSIYATLARINI O'RGANISH VA TAHLIL QILISH.

**Djanayev G'ayrat Yusupovich., Mamadullayev Javohir Bahodir o'gli,
Asqarov Osimjon Olimjonovich
gayratdjanayev75@gmail.com**

Dolzarbliqi: Zamonaviy klinik amaliyotda yurak glikozidlari (YuG) bo'lgan o'simliklardan turli preparatlar qo'llaniladi. YuG dan foydalanishning dolzarbliqi ularning yurakka selektiv ta'siri, eng tejamkor, samarali faoliyatni ta'minlash va yurak mushaklarining samaradorligini oshirish bilan izohlanadi. Shu munosabat bilan, YuG kattalar va bolalarda turli xil etiologiyali yurak

Сулаймонова Г. Т., Шомуротова Р.К., Юнусов М. Ш. Туберкулез и его влияние на организм	31
Сулаймонова Г.Т., Шоомуротова Р.К., Сафаров Б.Н. Буюк мутаффакир олим абу али ибн синонинг гастродуоденал соҳа касалликлари бўйича олиб борган ишлари ва унинг замонавий концепцияси	33
Сулаймонова Г.Т., Шоомуротова Р.К., Сафаров Б.Н. TORCH- инфекцияларнинг лаборатория ташҳисоти	34
Сулаймонова Г, Т., Шамуротова Р. К., Рустамова С. Влияние герпесвируса на иммунную систему человека	35
Сулаймонова Г, Т., Шамуротова Р. К., Улжабоев Ф. Состояние микроэкологии полости рта у студенческой молодежи со стоматологическими заболеваниями	36
Хужаева Ш.А., Сулаймонова Г., Шомуротова Р.К. Микроэкологические аспекты в дерматовенерологии	37
Хўжаева Ш.А., Сулаймонова Г.Т., Шомуротова Р.К. Сурункали бруцеллез кайд килинган репродуктив ёшдаги аёлларда вагинал микрофлора даги ўзгаришлар.	38
Шадманова Н.А., Сайидмирзаева Н.Г., Юлдашева Х.А., Асатова Н.Б. Проблемы лабораторной диагностики острых кишечных инфекций в республики узбекистан	43
Шайкулов Х.Ш., Расулова М.Р. Роль условно-патогенных энтеробактерий при спорадических острых кишечных заболеваниях детей	45
FARMAKOLOGIYAVA KLINIK FARMAKOLOGIYA ФАРМАКОЛОГИЯ И КЛИНИЧЕСКАЯ ФАРМАКОЛОГИЯ	47
Hamroyev T.T., Sanoyev Z.I., Abdinazarov I.T., Raximboyev S.D., Rashidov S.Z. N-dezasetillappakonitinning aritmiya va tutqanoqqa qarshi faolligi	47
Аминов С.Д., Саноев З.И. Биологик фаол кўшимчалар ва уларнинг тиббиётдаги ўрни	49
Раҳимбоев С.Д., Саноев З.И. 1,2,4-триазол ҳосилаларининг турли фармакологик хусусиятлари.	50
Жумабоева У.А., Мамедов А.Н. Применение тетрациклинов и их влияние	52
Berdimurodov B. P. To determine young people are taking psychotropic drugs and to study their negative effects	54
Djanayev G'.Yu., Xudayberdiyev X.I., Asqarov O.O., Mamadaliyev Sh.I. Kumarinlarni o'z ichiga olgan dorivor o'simliklar va o'simlik materiallaridan kumarinlarni ajratib olish usullari	54